

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: נישואין (א)

ההפטרה: "בשנת מותי" (ישעיה ו)

יט' שבט תש"פ 1311 (שנה כה')

פרשת יתרו

"וישמע יתרו כהן מדין זותן משה את כל אשר עשה אלוהים למשה ולישראל"

עמו... (יז,א)

ושואלים: בזכות מה זכה יתרו לחתן כזה, כמשה שהיה בחיר המין האנושי, אבי הנביאים? כי בשביל כך צריכים זכויות אדירות! מסביר "החתם סופר": כשבנות יתרו יוצאות לרעות את הצאן ורואות כי משה שמע מהרועים שנידו את אביהן משום שהתגיר ופירש מעבודת הגלולים, ובכל זאת הוא מושיען ומשקה את צאנן מובן שגם הוא אינו עובד ע"ז ולכן ראוי להדבק בו. ולכן אמר להן אביהן בתרעומת: "למה זה עזבתן אם האיש קראנה לו ויאכל לחם", ומפרש רש"י: שמא ישא אחת מכם. יתרו לא רצה להשיא את בנותיו לאדם שעובד ע"ז ויהי מה! גם אם בשל כך הן תשארנה רווקות כל ימי חייהן וגם בנותיו הסכימו לכך. טוהר ליבן שהתבטא בהקרבת כל החיים האישיים שלהן עלה לפני כסא הכבוד, ובשכר זה זכו שמשה יהיה חתן המשפחה. ואשרי המוסר נפשו למען כבודו יתברך כי נאמן ה' לשלם שכר טוב ליראיו ולמקדשי שמו.

"ויאמר אל משה אני זותנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה" (יז,א)

מפרש רש"י: "אם אין אתה יוצא בגיני צא בגין אשתך, ואם אין אתה יוצא בגין אשתך צא בגין שני בניה". וצריך להבין מדוע רצה יתרו שיצא משה לקראתו, שהרי בוודאי שאין את כבודו הוא דורש? אלא כששמע יתרו שמשה נתעלה ונעשה איש האלוקים, חשב שפרש מן העולם ואין בדעתו להיות קשור לעולם הזה, אף לא עם משפחתו, ולכן שלח להודיעו שחייב הוא לרדת ממדרגתו הנשגבה בגין אשתו או לכל הפחות בגין בניו, ואכן לאחר מכן נאמר (פס' ז): "וישאלו איש לרעהו שלום", "איש- זהו משה שנהג כבוד בחותנו ודרש בשלומו אע"פ שנתעלה ועלה למרום, (טעם ודעת עה"ת)

"קשה זיווגם של איש ואשה לפני הקב"ה כקריעת ים סוף" (גמ' פסו"ט יז).

מדוע נמשל קושי הזיווג לקריעת ים סוף דווקא? בקריעת ים סוף היו שני ניסים עיקריים, האחד נבקע הים והנס השני שעמדו המים כחומות ולא שבו לאיתנם עד עבור ישראל בתוכם. כן הדבר בזוג האדם: חתן וכלה אינם משתווים זה לזה באופי ובדעות כי כשם שאין פרצופיהם שווים אין דעותיהם ותכונותיהם שוות. לפיכך קירוב הלבבות ואחדות הדעות שהוא התנאי הראשון לנישואין נס הוא, אך גם לאחר הנס הראשון זקוקים בני הזוג לנס נוסף והוא נס הקיום, היינו שיאריכו שנים מתוך שלום, אחווה ורעות, וגדול הנס השני מהראשון.

מהי אהבה אמיתית?

פעם פגש הרבי מקוצק אדם שאכל דגים בתאוותנות רבה, שאלו הרבי: "ר' יהודי מדוע הינך אוכל דגים?", הלה שהופתע מן השאלה השיב: "אני אוהב דגים לכן אני אוכל דגים". הרבי שציפה לתשובה זו אמר: "שקר הדבר, לא דגים הינך אוהב אלא את עצמך, אילו היתה אהבת הדג לנגד עיניך היית מאכילו ומחליף את מימיו, אולם אתה אוהב את עצמך ולסיפוק אהבתך הינך אוכלם".....
אומר הגאון אליהו לופיאן זצ"ל: העולם כולו שוגה בהבנת המושג "אהבה", לכולם נדמה שאהבה פירושה

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * שעון חורף * סוף זמן ק"ש לשבוע הבעל"ט 8:35 - 8:32

כניסת שבת: 5:06 יציאת שבת: 5:58 יציאת ש"ר ת: 6:35

תחושת נעימות הממלאת את האדם בהימצאו בחברת אוהבו. אך אין זה נכון, אהבה אמיתית היא זו המעוררת את האדם להעניק לזולתו עזרה ולהשפיע עליו כל טוב. "אהבה" נגזרת מלשון "הב" – היינו תן, מי שמוצא באהבה מקור לסיפוק הנאתו האישית בלבד אינו נחשב לאוהב אמיתי. (לקח טוב ח"א)

מבחן גורלי

מעשה שהיה

למדתי באחת הישיבות הידועות והחשובות בארץ.

הבחורים בה נחשבים לשידוך מעולה אלא שהביקוש הרב גורם לכך שישנם בחורים שמרשים לעצמם להתנהג בצורה שאינה מוסיפה למידותיהם הטובות ולאחדים מהם אף להפסיד את השידוך המתאים להם, כי מרוב שראשם "בשמים" הם מאבדים את הקרקע. בחורים רבים הסתובבו אפופי תחושת עליונות מרוב הצעות אך עם השנים ההצעות הלכו ופחתו והם שילמו את כל הדרך חזרה מהמסע אפוף הגאווה שלהם. לאחד הבחורים הוצעה הצעה חשובה, אבי הבחורה נשא תפקיד תורני חשוב. הוא ברר עליה ושמע דברים טובים ואז הסכים לפגישה.

כשהגיע לבית הבחורה הוא הוכנס לסלון והמתין לתחילת הפגישה, אבל מי שנכנס לחדר היה אביה. הוא נכנס עם גמרא והחל לבחון אותו, הבחור היה בהלם אך לא העז למחות וכך הוא מצא את עצמו "נבחן" ע"י האב במשך חצי שעה, יותר נכון היתה זו התקפה בלימוד... לאחר מחצית השעה החלה הפגישה האמיתית, הבחורה היתה מיוחדת והתאימה לו מאוד. בסיומה של הפגישה הוא היה נבוך ומבולבל, מצד אחד – התאים לו להמשיך פגישה שניה אך מצד שני – האבא... כשהגיע לישיבה הוא סיפר את הקורות אותו והבחורים הציעו לו שירד מהעניין אך הוא התעקש שהבחורה שווה את מבחן הקבלה המפרך, אלא שהורי הבחורה ענו תשובה שלילית בנוסח: "הבחורה דווקא חשבה שאפשר להמשיך אבל האבא..." היא הוצעה לבחור אחר מהישיבה שקיבל עדכון מראש על המבחן המצופה, הוא נבחן כפי שנבחנים לישיבה גדולה אך המחזה של האבא שתוקף בלימוד חזר על עצמו עד שהוא הוציא אותו אפס בלימוד וגם הוא נענה בתשובה שלילית.

התפתחה מן תחרות בין הבחורים, הם ראו בזה אתגר, אבל את האבא היה קשה לנצח. כל בחור שבא אליו לפגישה יצא קטן-קטן ומדובר בבחורים שהתהלכו בגאווה כאילו הם אדוני העולם ולפתע – הם מצאו את עצמם נידחים בזה אחר זה.

כשההצעה הזו הוצעה לי מספר פעמים סירבתי באופן מוחלט כי אין לי כוונה לעמוד בשום מבחן ובטח לא בבית שאני רוצה לבנות, לאחר כשנה של נסיונות מצד המשפחה הסכמתי לפגישה, הם חשבו שאולי נכנעתי להפצרות אך האמת היתה שונה לחלוטין... אחד מחברי הטובים הושפל ע"י האב וכל החברים הפצירו בי להיפגש כדי להעמיד את האבא במקומו היות ותמיד נחשבתי למישהו שמבין בלימוד ואף יותר מכך.

בתחילה לא רציתי לשמוע על כך אך לאחר שראיתי עד כמה רוחו של חברי התערערה נכנעתי להפצרותיהם והודעתי לשדכן שנדנד ללא הרף שהוא יכול לענות תשובה חיובית.

הוא הגיע עם בטחון עצמי רב וזרק לי איזו שאלה ואני אפילו לא עניתי לו, שאלתי אותו מדוע הוא חושב שזו קושיא, הוא השיב: "אתה לא רואה מה שרש"י כותב שם במקום? זה סותר לגמרי את דברי הגמרא בעמוד הקודם", ואני השבתי: "זה בגלל שלא למדת את רש"י במסכת בבא מציעא, אם היית לומד אותו היית מבין שהקושייה שלך לא קושייה". "מה אומר שם רש"י?", "אתה לא זוכר?" שאלתי, "הרש"י על הסוגייה הידועה..." הזכרתי את שם הסוגיא, הוא לא כ"כ זכר ואני נתתי לו הרבה מאוד זמן להיזכר ורק אח"כ התחלתי להזכיר לו לאט לאט עד שנאלצתי להסביר לו כמו לילד בכיתה ד. השיחה המשיכה להתנהל שהוא מנסה

לענות תירוצים אך ללא הצלחה, הוא ישב נבוך ומזיע ואמר: "תן לי לשבת על זה ובינתיים אני חושב שכדאי שתפגשו..." הבחורה היתה מיוחדת וממש ביחס הפוך לאביה ככל שהוא היה גאותן היא היתה ענוותנית, הוא מתנצח והיא עדינה ואצילית... בסוף הפגישה הייתי מבולבל לחלוטין, מצאתי את עצמי ממתין בקוצר רוח לתשובה. ברור היה לי שהיא תהיה שלילית, אני מכיר אדם שיענה תשובה חיובית למישהו שהשפיל אותו כ"כ. אך התשובה היתה חיובית ואני לא ידעתי מה אומר לחבר'ה.

חזרתי לישיבה ואמרתי שהיה לנו ויכוח "סביר" בלימוד ולא סיפרתי על הסידרה שהעברתי לו. נפגשנו מס' פעמים, אביה ניסה פעם נוספת לדבר איתי בלימוד והיא היתה די חזקה כדי לגמול אותו מהרעיון. התארסנו והתחתנו וכיום אני מחתן ילדים, במהלך השנים נוצרו מספר עימותים למדניים ביני ובין חמי וזה תמיד נגמר רע מבחינתו, עם הזמן הוא נמנע מכך.

יש המשתמשים בתורה כקרדום לחפור בה, היצר הזה נמצא אצל למדנים רבים אלא שהמידות הן שאמורות לעצור אותם מכך. יש דרכים רבות לפגוע בזולת, רובן גלויות לעין אולם בלימוד זה נעשה בסתר כי זה נראה כמו לימוד, אך כל למדן יאמר שזה לא לימוד. אומר לזכותו של חמי שעצם העובדה שאחרי שהשפילתי אותו כ"כ בלימוד הוא בכל זאת ענה תשובה חיובית מלמדת שיש בו מידה רבה של אהבת התורה והגינות גם אם לא נהג כשורה כלפי כל הבחורים, זו היתה דרכו להעביר אותם את המשוכה הגבוהה שלו. (אנשים מספרים על עצמם- 5)

הלכות שידוכים [א]

פינת ההלכה

א. חייב כל אדם לשאת אשה כדי לפרות ולירבות (ק"ע אה"ע סי' א ס"א, ומצוה גדולה היא זו שבא תלוי קיום העולם וישובו עינין ש"ע סס, ילקו"י שובע שמחות ח"א לרש"ל יתחק יוסף ח"א פ"א ס"א) אשה פטורה ממצות פריה ורביה (ק"ע סס ס"ג) מכל מקום נחשבת כמסייעת במצוה (ילקו"י ס"ב) ובכל אופן אין לאשה להישאר רווקה ויש עליה חובה להתחתן (הרמ"א סס).

ב. בדור שלנו בו גדולים הפיתויים והניסיונות בנושא צניעות בעקבות מפגעי הטכנולוגיה לכן מומלץ לבחורים ולבחורות להתחתן בהקדם כדי שיצטרם לא יתגבר עליהם, אלא אם כן אין להם את הבגרות הנפשית שאז יש להמתין (ילקו"י ס"ג, 7.7).

ואפילו שההורים מבקשים שלא יתחתנו כל כך מהר כדי שיעזרו להם בפרנסה או כדי שיוכלו ללמוד קודם לא ישמעו [אך יסבירו זאת להם בדרך כבוד כאמור בסעיף ד] אלא יזדרזו להינשא (ילקו"י ס"ד) ואפילו אם רבו של הבחור או ראש הישיבה אוסרים עליו להינשא כדי שילמד תורה אין לו לשמוע להם בזה [אך יעשה זאת בדרך כבוד] (ילקו"י סס).

ג. מי שהוריו ציוו אותו שלא לישא אשה פלונית רק מפני שהיא מעידה מסוימת, אין לו חובה לשמוע להם לאחר שהתברר לו שהיא יראת שמים ובעלת מידות טובות (ילקו"י ס"ז).

* אם האב ציווה על בתו שלא לשאת פלוני מפני שאינו ממשפחה מכובדת וכדו', היא אינה חייבת * אם האשה בעלת מידות טובות ויראת ה', אבל אינה מוצאת חן בעיני הוריו או שהם טוענים שאינה הגונה לו ולדעת הבן היא הגונה לו אין הוא חייב לשמוע בקולם שלא לשאתה (ילקו"י ס"ז).

* אב שציווה לבנו שישא אשה בגלל ממון והוא רוצה בבת טובים לא ישמע לאביו וילקו"י ס"ב).

ד. בכל אופן שההורים מתנגדים לשידוך של בנותיהם או בניהם מטעמים שונים [הנ"ל], אם הצד השני המיועד אינו הגון במידות ויראת שמים חייב לשמוע בקולם, וכל שכן אם יש צער גדול להורים בנישואין אלו [יובהר בעלון הבא בל"ב בשואל ומשיב]. מכל מקום כשמחליט לא לשמוע בקולם ישלח להוריו ידידים שידברו על ליבם כדי לשבור את עקשנותם ולאפשר להם להינשא.

ושתדל מאוד שלא להינשא נגד רצונם, אך אם לא הועילו ההשתדלויות הרבות אין הוא מחויב לשמוע בקולם (ילקו"י ס"ח).

ה. בחור שהציעו לו כשידוך את בת אחותו, נכון לכתחילה להימנע מכך מאחר שהרופאים טוענים שקירבה משפחתית בין הבעל לאשה גורמת שהילדים יוצאים בעלי מום רח"ל ונכון לחוש לדבריהם. ולכן אם ציווה עליו אביו לשאת את בת אחותו, אין הבן חייב לשמוע בקול אביו בזה (ילקו"י ס"י, עיין הליכות עולם לרש"ל עובדיה יוסף ח"ז עמ' רכה).

ו. כששמות המחותנים שווים [היינו אבי החתן ואבי הכלה] אף על פי שרבי יהודה החסיד בצוואתו מזהיר על זה, מהגמרא מוכח שלא מקפידים בזה. וכן מותר לשני אחים לשאת שתי אחיות שאין

להקפיד בזה על צוואת רבי יהודה החסיד (ילקו"י להלן, הליכות עולם להלן, מקור נאמן לגר"ממזוז סי' תשנ"ט-תת) וכן מותר לאלמן לשאת אשה ששמה כשם אשתו הראשונה, אך יעשו שינוי שם לאשה זו [=יוסיפו שם] (ילקו"י ס"ח, הליכות עולם ס"ס עמ' רכ"א-רכ"ב).

הסבר: רבי יהודה החסיד חי בתקופת "הראשונים" [כהרמב"ם וכדו'] לפני כ-800 שנה. מתלמידיו היו "בעל הרוקח" ו"אור זרוע" ונודע בספרו ספר חסידים, ובצוואה שנקראת "צוואת רבי יהודה החסיד" שמכילה רשימה של הנהגות וכללים בנושאים שונים שעשו האדם לסכן עצמו אם עושה אותם. בין האיסורים הסגוליים שמובאים הוא האיסור לשאת אשה ששם האב והחותן שווים, ששם הכלה כשם אם החתן או ששם החתן כשם אבי הכלה ועוד.

צוואה זו נתונה במחלוקת רבנית עד היום אם לקבלה, יש אומרים שהצוואה הזו נכתבה לבני משפחתו ולא לכל ישראל ולזמן מוגבל ויש חולקים. יש אומרים שהוא היה מחכמי אשכנז ונכתב לבני אשכנז ולא לבני ספרד ויש חולקים, יש גם הנהגות שסותרות גמרות מפורשות, אנו הבאנו את הקו ההלכתי של הרשל"צ עובדיה יוסף בעניין, שבצרוף "שינוי" קל לא חוששים כגון: הוספת שם לחתן או לכלה.

ז. בחור שהציע לו שידוך ששמו כשם אבי הכלה או ששם הכלה הוא כשם אימו, אין לו לדחות את ההצעה אם היא מתאימה לו מכל הבחינות [אפילו שהוריו מתנגדים בגלל צוואת רבי יהודה החסיד (ילקו"י כיבוד אב ואם פ"ט ס"ט) ונכון שהחתן יוסיף שם בתעודת זהות וכן בעלייתו לתורה [בעשיית "מי שברך"] עד שיפורסם הדבר לפחות 30 יום קודם החתונה, וכן תעשה הכלה ששמה כשם חמותה שתוסיף שם נוסף על שמה (ילקו"י שובע שמחות פ"א ס"ז, הליכות עולם ס"ס, מקור נאמן לגאון מאיר מזוז ראש ישיבת כסא רחמים סי' תשנ"ט עמ' קכ"ב, עיין טובך יציעו לגר"י זילברשטין ח"א עמ' לט)].

אם אבי הכלה ששמו כשם החתן כבר נפטר או אם החתן ששמה כשם הכלה כבר נפטרה יש מחמירים בכל זאת ויש הרבה שמקילים לומר שאין את החשש הנ"ל (נטע גבריאל חלק סידוכים ותנאים פ"ט ס"י) ובפרט שיש שמקילים לכתחילה ומתירים ולא חוששים כלל, כ"ש כאן (עיין שו"ת עטרת פז לגר"פ זביחי ח"ד אבה"ע סי' ב, עיין בהליכות עולם לרש"ל עובדיה יוסף ח"ז עמ' רכ"א-כ"ב) שבהיא את עשרות רבות של מחייבים וכן מהרש"א, נודע מיהודה, חתם סופר, אגרות משה, ועוד רבים ועמומים).

ח. מותר לאח צעיר להתחתן קודם אחיו הבוגר ממנו [וכנ"ל לאחות צעירה וכדו'] כל שהגיע לזמן נישואין ומצא שידוך הגון, אך יבקש רשות וסליחה על שעוקף אותו (ואין למו מכשול לגר"י אברהם ח"פ" ס"ב, ילקו"י פ"א ס"ט, עלינו לשבח לגר"י זילברשטין ח"ד עמ' רכ"ב) והאח הבוגר לא ימחה ולא יקפיד על זה ובזכות זה יפתח לו ה' את מזלו הטוב ויקויים בו "מצא אשה מצא טוב" (ואין למו מכשול ס"ס, עלינו לשבח ס"ס).

ט. אב שציווה על בתו שלא תינשא כלל כדי שתשרת אותו, היא אינה צריכה לשמוע לו ויכולה להינשא לאיש הגון אשר תחפוץ בו.

ומכאן תוכחה לאבא שבמקום שישתדל לקיים את המצוה להשיא את בתו הוא מצווה עליה שלא להינשא, גדול עונו מנשוא וצפוי לעונש מהקב"ה (ילקו"י כיבוד אב ואם ס"ס פ"ט ס"כ"א).

י. בחור הרוצה לשאת גיורת שהתגיירה בבית הדין כהלכה ומתנהגת כשורה, ואביו ואימו מוחים בדבר משום כבוד המשפחה, הוא אינו מחויב לשמוע להם, אך ישלח אליהם רעים תלמידי חכמים שישכנעו את הוריו להסיר את התנגדותם (ילקו"י כיבוד אב ואם ס"ס פ"ט ס"כ"ז).

יא. אשה שנישאת ונפטרה בעלה וחזרה ונישאה בשנית ונפטרה בעלה השני, הרי זו אשה קטלנית שהוחזקה להיות בעליה מתים, ולכן לא תינשא לשלישי (גמ' יבמות ס"ד).

אך אם יש לה בנים מבעלה הראשון או השני אינה נחשבת לקטלנית ויכולה להינשא בשלישית (הליכות עולם לרש"ל עובדיה יוסף ח"ז עמ' רמו ס"ט, שו"ת מרכבו ארגמן לגר"מ אליהו ח"ב סי' לז).

יב. צריך להיזהר מאוד במה שאמרו חז"ל (פסחים מט.) שעם הארץ לא ישא כוהנת שאז נשקפת סכנת חיים לבני הזוג (גמרא ס"ס, שו"ע אבה"ע סי' ז ס"ח) והכוונה לעם הארץ שלא שומר תורה ומצוות, אבל בחור שהוא בן תורה וירא שמים ולכל הפחות לומד בכל יום בקביעות שעה ויותר, מותר לו לשאת כוהנת אע"פ שאינו בגדר תלמיד חכם (ילקו"י שובע שמחות פ"א ס"כ, הליכות עולם ח"ז עמ' רל"ט).

ואין לבן ישיבה לדחות הצעת שידוך של כוהנת אם ההצעה מתאימה לו מכל הבחינות רק משום שהיא כוהנת (ילקו"י ס"ס, ושו"ת אשך חנן ח"ג-ה סי' מו).

יג. לעולם ישתדל אדם לשאת בת תלמיד חכם ולהשיא בתו לתלמיד חכם (שו"ע אבה"ע סי' ז ס"ו).

שעור לנשים באשדוד בכל יום ראשון מ- 4:30 עד 5:30 אחה"צ פרשת שבוע והלכות ע"י רבנית אורחת בב"כ רינת זכריה רח' ברנר 15 אזור ה.

לעלון פרשת שבוע יש אתר שמו "עלון האשדוד" בו ניתן עלונים משנים עברו וגם להורידם, וכן את לוח הברכות הצבעוני, סדר תרומות ומעשרות, לוח בדיקת דגים מתולעים לשימוש עצמי בלבד טל: 08-8644452